

*Конст.з. № 13/97г.
 9 окт. - М. Косиба
 № 1 - 22. IX. 97г.
 5-ти. 97г.*

**ДО
 КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
 НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

ИСКАНЕ

от група народни представители за установяване на противоконституционност на § 1 от Закона за изменение и допълнение на Наказателния кодекс, ДВ, бр. 62/1997 г. на основание чл. 149, ал. 1, т. 2 и т. 4 от Конституцията

Уважаеми господа Конституционни съдии,

Наказателноправните норми регулират поведението на гражданите и осигуряват защитата на съществени обществени отношения от престъпни и противоправни посегателства.

Институтът на неизбежната отбрана има своя смисъл в ангажиране на гражданите в своевременното отблъскване на посегателства срещу лични или имуществени права, държавни или обществени интереси.

Неизбежната отбрана е институт, който законово дава възможност за упражняване на защита, при която се причиняват вреди на нападателя с цел да се отблъсне непосредствено и противоправно нападение. Правото на защита е признато от

закона само доколкото причинените при упражняването му вреди не надминават определени граници.

Пределите на неизбежната отбрана са очертани в Наказателния кодекс с цел да не се допусне защита на едни права чрез прекомерно и недопустимо засягане на други. Не е необходимо защитата от непосредствено и противоправно нападение да съответства на характера и интензитета на нападението, но и не бива да има явно несъответствие между тях, защото в тези случаи се излиза извън идеята на законодателя за защита на определени права и блага чрез нарушаване на други. Въпросът за превишаване на пределите на неизбежната отбрана е въпрос винаги конкретен, зависещ от конкретни обстоятелства от обективна и субективна страна, и се решава от съда във всеки отделен случай. Наказателноправната уредба на неизбежната отбрана и на действия при превишаване на нейните предели е позната на нашето наказателно право от 1896 г. (чл. 45 от Наказателния закон) до днес. При тълкуването на нормите за неизбежната отбрана и превишаване на нейните предели и теоретичната мисъл (така и д-р Ш. Х. Романо - "Коментар на наказателния закон" София 1933 г., стр. 357-383, проф. д-р Н. Долапчиев - "Наказателно право" т. I, София, 1936 г, стр.197-209, проф.д-р Ив. Ненов - "Наказателно право на Народна република България", София, 1972 г., стр. 297-306), и устойчивата съдебна практика у нас (решение на ВКС N 959 от 1933 г. Постановление ПВС N 12 от 1973 г. и др.) в последните сто години са еднозначни. Във всички случаи е безспорно, че има превишаване на пределите на неизбежната отбрана, когато предприетите действия за защита са по-силни, по-интезивни, с по-опасни средства от тези

на нападението. В досегашната уредба действията при превишаване на пределите на неизбежната отбрана не се наказваха само ако превишаването се дължи на уплаха или смущение. Проф. Н. Долапчиев категорично посочва, че “При определяне на границите на неизбежната отбрана меродавни са упоритостта и силата на нападението, а не ценността на нападнатото благо”. При превишаване пределите на неизбежната отбрана защитното деяние е общественоопасно, противоправно и виновно. В тези случаи засягането на нападателя се изразява в причиняване на вреди - най-често телесни повреди или убийство.

С приетите в § 1 от Закона за изменение и допълнение на Наказателния кодекс изменения на чл. 12, ал. 3 се въвеждат обективни критерии, при които се презумира законово непревишаване на пределите на неизбежната отбрана независимо от характера и опасността на нападението. Дава се законова възможност за защита с действия, причиняващи вреди, които могат далеч да надхвърлят необходимото за отблъскване на нападението и да се изразят в убийство или телесна повреда при условията на чл. 119 или чл. 132, ал. 2 от Наказателния кодекс. С измененията в § 1 от Закона за изменение и допълнение на Наказателния кодекс по същество се приема липса на обществена опасност, респективно противоправност, за деяния, насочени против човешкия живот, здраве и телесна неприкосновеност, когато те са извършени при обективните обстоятелства, посочени в чл. 12, ал. 3, т. 1 до 6 от Наказателния кодекс, а именно:

- когато нападението от две или повече лица;
- когато нападателят е въоръжен;

- когато нападението е извършено чрез проникване чрез насилие или взлом в жилище, вилен имот или стопански обект;
- когато нападението е в моторно, въздухоплавателно, водно превозно средство или подвижен железопътен състав;
- когато нападението е извършено нощем и
- когато нападението не може да бъде отблъснато по друг начин.

От друга страна, изброяването в закона на обективните обстоятелства, при които - независимо от характера и опасността на защитата - се приема, че тя не е общественоопасна, създава големи възможности за шиканьозно използване и злоупотреба с правото на защита при неизбежна отбрана.

Дори идеята на законодателя в приетото изменение на чл. 12, ал. 3 НК да е за по-добра индивидуална защита на гражданите от посегателства върху личността, държавни или обществени интереси или други права, това в никакъв случай не може да става за сметка на създаване на законови предпоставки за посегателства върху **най-ценното човешко право - правото на живот.**

Законодателят е определил своите приоритети, като е регламентирал правото на живот като основно човешко право в чл. 28 от Конституцията. Необходимостта от гарантиране и защита на което и да е друго право не може да бъде основание за създаване на законови предпоставки за посягане на това най-висше човешко право. В този дух е и текстът на чл. 6, ал. 1 от Международния пакт за граждански и политически права (ратифициран с указ N 1199 от 23.07.1970 г., обн. ДВ, бр. 43 от 1976 г.), който гласи: "Правото на

живот е присъщо на човешката личност. Това право трябва да се защитава от закона. Никой не може произволно да бъде лишен от живот.“. Несъмнено цитираният международен договор е от типа, посочени в чл. 5, ал. 4 на Конституцията.

Уважаеми господа конституционни съдии,

На основание всичко изложено по-горе и в съответствие с чл. 4, ал. 2, чл. 28, чл. 57, ал. 2 от Конституцията на Република България и чл. 6, ал. 1 от Международния пакт за граждански и политически права, във връзка с чл. 5, ал. 4 от Конституцията на Република България и чл. 149, ал., т. 2 и 4, Ви молим да установите противоконституционността на § 1 от Закона за изменение и допълнение на Наказателния кодекс, като противоречащ на Конституцията и международен акт, по който България е страна.

Молим да бъдат конституирани като заинтересовани страни Върховният касационен съд, Главна прокуратура на Републиката и Националната следствена служба.

НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ:

1. Михаил Миков

2. Татяна Шопова

3. Любен Корнезов

4. Радко Ганев

5. Георги Пиритески

- 6. Любомир Вожков -
- 7. Янко Стоилов -
- 8. Дречомир Стоилов -
- 9. Гимонаси Зорел -
- 10. Анамас Мерджанов
- 11. Тодор Костадинов -
- 12. Иван Трайков -
- 13. Георги Димитров -
- 14. Румен Таков -
- 15. Иван К. Иванов
- 16. Румен Обмаров
- 17. Стефан Гайтанджиев -
- 18. Христо Мерджанов
- 19. Георги Карабашев
- 20. Дора Дикова
- 21. Антон Димитров
- 22. Анамас Богданов
- 23. Овчинер Василев
- 24. Иван Стефанов
- 25. Златко Златков
- 26. Елена Димитрова
- 27. Дречомир Дречанов
- 28. Георги Димитров
- 29. Румен Стоилов
- 30. Стефан Стоилов

31. Андрей Бачеваров
32. Георги Георгиев
33. Георги Величков
34. Асен Тарачков
35. Иван Димитров
36. Иван Иванов
37. Петър Димитров
38. Тодор Славов
39. Никола Коичев
40. Иван Георгиев
41. Кирин Цопранов
42. Асен Мачев
43. Бойко Великов
44. Асен Танафов
45. Стефан Димитров
46. Кристиан Димитров
47. Дончо Ст. Дончева
48. Иван В. Возанев
49. Стефан Иванов
50. Иван Зонзов
51. Александър Иванов
52. Димитър Димитров